

Sindikata osebnih asistenc: od neformalnega kolektiva do organizirane solidarnosti

Kdor se je na petkovo popoldne 21. februarja znašel na ustanovni skupščini Sindikata osebnih asistenc (SOA), je lahko začutil ohrabrujoč duh kolektiva, ki ustanavlja svojo organizacijo. Po mesecih sestajanja in organiziranja so osebni asistenti svoj kolektiv formalizirali v sindikat; sindikat, ki je nastal od spodaj navzgor in želi biti [napredna delavska organizacija](#). Petinpetdeset ustanovnih članic in članov se je zavezalo, da se ne bodo zavzemali le za interese svoje poklicne skupine, ampak delavskega razreda nasploh. V proces združevanja osebnih asistentov je bila od začetka vpeta tudi CEDRA.

Vzpostavljanje organizacije je temeljilo na izhodiščni zamisli kolektiva osebnih asistentov, da ne želijo standardnega sindikata, ki bi bil zgolj (pravni) servis za člane-potrošnike. V Smernice sindikata so zapisali, da se organizirajo v "solidarnostno delavsko gibanje – sindikat". SOA torej temelji na dveh usmeritvah: delavski solidarnosti in napredni politiki ter na aktivizmu in vključenosti članstva v delovanje in odločanje sindikata.

Statut za solidarnost

Ta načela se odražajo tudi v statutu SOA. Vodstvo sindikata je kolektivno (tričlansko predsedstvo, ki je vključeno v trinajstčlanski glavni odbor), izvoljeno po ključu, ki zahteva vsaj tretjinsko spolno in regionalno zastopanost ter zaposlenost pri različnih izvajalcih. Odločanje izhaja iz delegatskih principov (vodstvo pri članstvu preverja mandate in zbira predloge), statut pa vpeljuje tudi elektronski referendum, ki omogoča redno neposredno odločanje članstva, ne

le na skupščinah sindikata. Te so sicer predvidene vsako leto, vendar je zaradi kontinuitete delovanja sindikata volilna skupščina predvidena vsako tretje leto. Vključevanje in izobraževanje članstva spodbuja tudi določba o omejitvi zaporednih mandatov, ki prinaša rotacijo v vodstvenih organih.

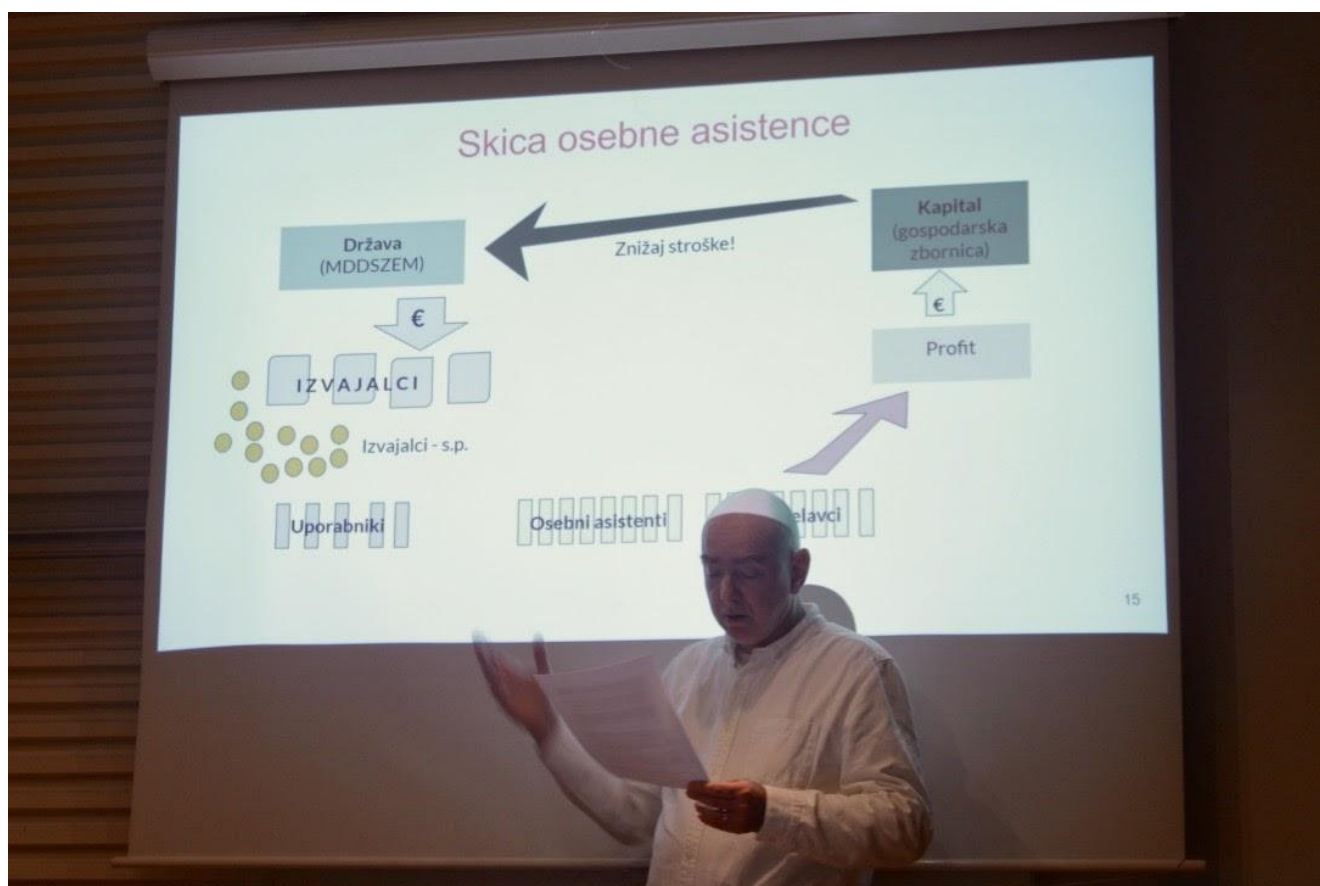
SOA je centralizirana organizacija; nima formaliziranih samostojnih podružnic na ravni posameznih izvajalcev. S tem teži k večji solidarnosti med osebnimi asistenti, saj se položaj od izvajalca do izvajalca precej razlikuje, neenaki standardi pa bi prispevali k razkroju enotnosti sindikata. Članstvo v SOA ni namenjeno zgolj osebnim asistentom, ampak vsem, ki delajo v tej ali sorodnih dejavnostih.

Kolektiv osebnih asistentov se je odločil za vključitev v Svobodni sindikat Slovenije (SSS), ki je del Zveze svobodnih sindikatov (ZSSS). SSS jim je zagotovil veliko avtonomijo delovanja, hkrati pa je njegova prednost v tem, da ni panožni sindikat v strogem pomenu besede, saj je namenjen tistim, ki ne spadajo v panožne okvire. Ker ne spada nikamor, je lahko povsod; torej ne zastopa ozkih interesov zaposlenih v določeni panogi, ampak (potencialno) splošne delavske interese. Vendar pa je SSS, kar se tiče velikosti in vpliva, na obrobju ZSSS. Hkrati je s tem SOA organizacijsko ločen od najbližjih sodelavk in sodelavcev v skrbstvu in zdravstvu.

Liberalizirano področje osebne asistence

Storitev osebne asistence, ki jo izvaja nevladni sektor, država financira že skoraj dve desetletji, vendar pa do začetka leta 2019 nesistematično in v majhnem obsegu. S sprejetjem področne zakonodaje pa se je dejavnost, in s tem število osebnih asistentov, izjemno razširila. Ker je zakonodaja omogočila deregulirano izvajanje (izvajalci so lahko tudi s.p.-ji; največji izvajalci so sicer različna društva hendikepiranih), se je predviden znesek letnega financiranja močno povečal, hkrati so se pojavile različne oblike pridobitniških praks.

SOA je odkril svojega glavnega antagonista: pristojno ministrstvo, ki pa je – kot država nasploh – odvisno od kapitala. Vendar je verjetno največja nevarnost za SOA liberalizirano izvajanje osebne asistencije: na mikro ravni namreč vzpostavlja akterje, ki sicer delujejo kot osebni asistenti, a so njihovi interesi bližji pogledom kapitala kot delavstva (npr. glede davčne obravnave poslovnih subjektov). Centrifugalne sile v sindikatu bodo največji izziv SOA.

Sindikata je področje osebne asistencije znal umestiti v širše družbene odnose.

Trije pogoji za uspeh

K uspešni vzpostavitvi SOA so prispevali trije začetni pogoji:

1. Neformalni kolektiv;

skupinica osebnih asistentov, sicer vezanih na enega izvajalca, se je z nameni druženja sestajala enkrat mesečno. Skupna točka srečevanj in kolektivna pripadnost (sicer v manjšem obsegu) je že bila vzpostavljena. Hkrati je v

kolektivno tlela ideja o sindikatu.

2. Napredno misleči posamezniki;

del kolektiva so bili posamezniki z izkušnjami iz družbenih in političnih gibanj, ki so ključno prispevali k širitvi naprednih pogledov na delavsko organiziranje. Seznanjenost z marksistično teorijo jim je omogočila razumevanje področja osebne asistencije in kritiko obstoječega sindikalnega organiziranja.

3. Objektivni pogoji;

glavna ovira pri organiziranju v sindikat je ločenost osebnih asistentov, ki opravljajo delo v domovih svojih uporabnikov. Bistvena prednost, npr. v primerjavi s številnimi dejavnostmi v storitvenem sektorju, je bil odnos zaposlovalcev. Ti sindikatu niso nasprotovali, v posameznih primerih pa so celo pomagali pri obveščanju osebnih asistentov. Kolektiv osebnih asistentov je imel tudi podporo številnih uporabnikov. Omeniti velja še specifično sestavo delovne sile: izobrazba osebnih asistentov je visoka, to se kaže tudi pri dobri e-pismenosti.

Metode in pristopi za preskok

CEDRA se je poleti 2019 priključila neformalnemu srečanju asistentov. V opisanih pogojih smo z metodo improviziranega kolektivnega intervjuja utrjevali skupinsko povezanost in aktivno sodelovanje neformalnega kolektiva, hkrati pa vseskozi krepili razumevanje sindikata kot kolektivnega orodja delavskega razreda. Tekom srečanj so nastale Smernice sindikata, ki so utrdile tako napredno politično usmeritev kot gibanjski princip sindikalizma.

Osrednji izziv je bila širitev kolektiva, ne le zaradi razdrobljenosti delovnih okolij osebnih asistentov, ampak zaradi omejitve neformalnega kolektiva na enega od izvajalcev. Pri tem so koristile metode [organizacijskega pristopa](#), torej načrtno in sistematično organiziranje na nivoju baze. Te

metode sicer pogosto spremlja apolitični predznak, vendar pa je bilo v našem primeru jedro kolektiva že oblikovano okoli naprednih pogledov, ki so jih najaktivnejši osebni asistenti s širitvijo skušali posredovati med članstvo.

Slab mesec dni pred ustanovno skupščino smo v CEDRI pripravili še izobraževalno delavnico. Z njo smo želeli utrditi in razširiti idejne temelje kolektiva ter razširiti mrežo osebnih asistentov, predvsem s predstavitvijo organizacijskih metod udeleženkam in udeležencem. Brez kapilarnega širjenja organiziranja je namreč nemogoče preseči omejitve (npr. v našem primeru predvsem socialne povezave) in doseči množično vključevanje. Vključitev udeležencev v sistematično organiziranje je bil hkrati preizkus, ki je pokazal, na koga je mogoče pri delovanju sindikata resneje računati.

Poleg tega smo na delavnici začeli s procesom skupne priprave statuta in programa dela (vključno z zahtevami); s tem smo vzpostavili demokratične mehanizme kot zgled za delovanje sindikata, obenem pa so krovni dokumenti nastali med delavci, ne ločeno od njih.

Kolektiv osebnih asistentov se je zbiral na skupni e-poštni listi, ki je postala tudi osrednja komunikacijska platforma članstva SOA. Čeprav so nekateri izvajalci svojim zaposlenim posredovali sporočilo o delavnici ter ustanovitveni skupščini in čeprav na socialnem omrežju obstaja skupina, ki povezuje osebne asistente, pa je pri širitvi bistvene rezultate prinesel le osebni stik: telefonski pogovor ali pogovor v živo, udeležba na sestanku.

Po skupščini: uspešno sodelovanje osebnih asistentov in Cedre.

Sindikat kot politična organizacija

Statut SOA v uvodnem členu navaja, da je sindikat *“politična, a nestrankarska organizacija”*. To besedilo je sprožilo številna vprašanja, a je hkrati odprlo prostor za razpravo o naravi in delovanju sindikatov ter nasploh o delavskem boju. Namreč, kljub zapisom v temeljne dokumente in kljub zavestnemu trudu vodstva, gibanje kapitala (proizvodnja v ločenih podjetjih, panogah) in politična administracija s strani države, sindikate silita v ekonomizem – zapiranje v svoje sebične meje in ukvarjanje zgolj z delovnimi pogoji, na čelu s plačami.

SOA, ki prisega na delavsko solidarnost, torej mora biti politična organizacija, saj si prizadeva za interese celotnega delavskega razreda. Položaj delavstva pa je določen politično, predvsem s strani države, ki uveljavlja interese kapitala. Če bi torej sindikat političnost prezrl, bi se zapiral v okvire samoumevnosti, ki drobijo delavsko gibanje.

Na ustanovni skupščini se je skoraj polovica udeleženk in udeležencev aktivno javila za praktično pomoč delavkam iz maloprodaje, ki so v izjemno težkem položaju. Vendar papir prenese vse, šele praktično delovanje sindikata pa bo pokazalo ali bo SOA zares uspel delovati v smeri napredne delavske organizacije. Samo stalne centripetalne sile lahko (še posebej ob pristopu novih članic in članov) z organiziranjem, izobraževanjem in aktivacijo, povlečejo članstvo proti jedru in prispevajo k oblikovanju solidarnega delavskega gibanja.

Povezave:

[SMERNICE SINDIKATA OSEBNE ASISTENCE](#)

[STATUT SINDIKATA OSEBNE ASISTENCE](#)

Boštjan Remic